

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Nr. 100.

Sibiu, 13/25 Decembrie 1878.

Anulu I.

Anuntiu de abonamentu la „Observatoriulu“ pe anulu 1879.

Apropiandu-ne cătra capetulu anului, este de lipsa a se cunoșce macarul aproimativu numerulu exemplarilor căre sunt a se trage de sub tipariu indată dela incepelu, pentru că mai tardi se nu venim in strimitore cu trimiterea de exemplarie intregi. Din acesta cauă deschidemu si noi mai de tempuriu abonamentu pe Semestrulu I si pe anulu intregu, totu cu pretiurile de mai inainte, adeca :

In Sibiu pe 1 anu cu 7 fl. v. a., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., éra dusu la casa cu 1 fl. respective cu 50 cr. mai multu. In laintrulu monarchiei cu post'a, 8 fl. pe 1 anu, 4 fl. pe 6 luni.

In afara de monarchia cu porto duplu 10 fl. sau 22 franci pe 1 anu, 5 fl. sau 11 franci pe 6 luni.

Abonamentele se potu face mai usioru prin asemnatiuni (mandate) postali, de a dreptulu la Redactiune in Sibiu, piati'a mica Nr. 27.

Din Romani'a primimu abonamente si in bilette hipotecarie de ale statului, al pari.

In capital'a Bucuresci abonamentele se facu si la librari'a dlui I. Szöllösi in piati'a teatrului.

Din 10 exemplarie abonate efectivu, 1 se dă gratis.

Redactiunea.

Romani'a si Russi'a.

(Urmare.)

IV. Daca amu cercetatu portarea Russiei cătra Romani'a dupa documente anterioare, cu atâtu mai virtosu trebue se o urmarim si dupa cele mai noue. Auctorulu acestui memorialu ne conduce si noi ii urmamu. In acel tonu despoticu si arrogantu, in care scrisese comitele Nesselrode cătra br. Budberg in anulu 1854 asupra romanilor, vorbi in anulu acesta principele Gorciacoff cătra generalulu Ioanu Ghica, agentulu diplomaticu alu Romaniei la St. Petersburg, dupace astă, că romanii sunt decisi a

protestă contra art. 8 din tractatulu de San Stefano. Cuventele lui Gorciacoff : „Este adeveratu, că guvernul dumneavóstra are intentiunea de a protestă contra articoului 8 alu tractatului de San Stefano, care auctorisédia intretinerea comunicatiunilor armatei din Bulgari'a cu Russi'a prin Romani'a ? Imperatulu, care si pâna acumă e reu dispusu cătra dumneavóstra, in urmarea portarei dvóstra cu privire la retrocessiunea Basarabiei, va perde patient'a, daca se va face o protestatiune că aceea. Maiestatea Sa mi-a ordonatu se ve spunu si ve invitu că se comunicati gubernului dvóstra acésta informatiune, că daca dv. aveti intentiunea de a protestă si a ve oppune la executiunea articoului 8, Maiestatea Sa va ordoná occupatiunea Romaniei si desarmarea óstei romanesci.“ — Cu alta ocasiune, dupace afiase de votulu unanimu alu parlamentului romanescu, in care acesta cu privire la Basarabi'a se provocă la parol'a de onore a imperatului, Gorciacoff vorbi cătra generalulu Ghica in termini si mai drastici, asprii, brutalii, dicendu : „Nu amestecati onórea imperatului in tóte zamile (sosurile, franc.), pentru că acésta este zama, in care elu ar potea pune pe toti romanii se fiérba.*)

Din acestea cuvante fóre caracteristice si totuodata fóre adeverate, pote cunoșce si orbulu din nascere, că Russi'a si diplomati'a sa simte si nutresce cea mai ferbinte dorintia de a desfintiá statulu Romaniei, a nimici nationalitatea romana, a o slavisă si a o inneca definitivu in oceanulu panslavismului. Éca, acesta era usulu ce facea Russi'a de potestatea sa in Romani'a. Ne fiind ea in stare de a luá unu mai mare aventu a casa la sine, apasă cu greutatea plumbului asupra poporului invecinate, că se nu pôta inainta nici ele in cultura. Dunarea, cea mai mare artera de comunicatiune a Europei, sub despotismulu muscalescu era pe aci se se prefaca intr'o balta. Unu barbatu de onore si nepartitoriu scrie in acésta cauă urmatóriile : „In midiulocu de canalu (in braciul Sulinei) se inaltiá una (asia numita) banca infric-

*) Qu'on ne mette pas l'honneur de l'Empereur a toute sauce, parceque c'est une sauce, dans la quelle il pourra cuire tous les Roumains.

Pre toti romanii ? Pe cei din Romani'a propria, in numeru de 5 milioane, sau si pe 3 milioane din Austro-Ungaria ? Atunci dara si pe magiari la unu locu cu acestia ?

siata de nisipu, de care corabierii se apropiá cu cea mai mare frica. Chiaru si candu ap'a era mare si tempulu calmu, era aprope preste potintia se afle directiunea sigura. Adesea, dupace partea de inainte a corabiei trecea preste căte unu locu periculosu, cea din apoi se infigea in banc'a de nisipu. Atunci marf'a trebuea se se descarce, éra corabi'a raru potea se scape. Braciul Sulinei era plinu de ruine (corabii innecate), si pre cătu vedea cu ochii, se inaltiá din apa catarguri si parti de corabii sparte.“

Pacea de Parisu pusese capetu acelui abusu fóra exemplu; acésta inse a dorutu fórtre pe Russi'a. Asia scopulu seu era, că prin pacea de San Stefano se ajunga érasi in posessiunea gurilor Dunarei, afacerile Romaniei se fia degradata érasi la rangulu de odinióra, tractate fiindu numai că locali, pâna candu 'iar succede a o incorporá definitivu. Asia trebue se intielegemu noi respectivii articoli ai tractatului de San Stefano, éra ceea ce s'a disu de atâtea ori, că imperatulu Alessandru II pretinde Basarabi'a din mare pietate cătra repausatulu seu parinte, se o luam de ceea ce este in realitate, de pretestu (steamatu), spre a legá ochii lumii. Celu care va ceti tractatulu de San Stefano cu ochi ageri, va pricpe curatu, că scopulu Russiei era, că prin acela se prefaca protectoratulu seu preste Romanii in suzeranitate, se fia adeca romanii vasalii sei, éra apoi mai curendu sau mai tardiu se urmedie nesmintitu incorporarea si desfintiarea statului nostru nationale romanescu. Bine au vediutu romanii acelui pericolu; de aceea s'a si oppusu lui cu totu curagiulu, in man'a celoru mai brutali amerintiari.

In tóm'n'a anului 1876 situatiunea politica devenise fóre critica. Romanii vediusera bine, cum, cu tóta declaratiunea de neutralitate, muscalii trecusera tóta vér'a in cete numeróse bine armate prin patri'a romana in Serbi'a, si cum Europ'a inchidea ochii in adinsu, că se nu védia acelu bellu mascatu alu Russiei contra Turciei. Soldati si oficiari muscalesci armati din crescutu pana in talpi trecea pe malulu dreptu alu Dunarei pe la Turnulu Severinului; éra odata, candu directiunea vamei romanesci din Iassi confiscase mai multe ladi cu arme, in St. Petersburg incepura se strige contra romanilor pretindendu, că crucea rosii dela Genev'a apară si armele, adeca pe romanesc

Foisiór'a „Observatoriului“.

Eva seu Giurulu Lumei in cinci scrisori.

De Paul Féval.

Traducere de: Dimitrie Petrescu.

(Urmare.)

Lord Wolsley avea o scrantitura frumósa. Aplicau primulu aparatu, si 'mi luai concediu, dicandu ca, ne voindu a umblá in potec'a medicului casei, voiu re-veni numai spre a me informá despre starea saneta-tiei sale.

Betrانulu gentlemen facu semnu societate se se apropie; avura inpreuna o scurta convorbire in englesesc: crediendu ca nu cunoșcu acésta limbă, lord Wolsley nu se ferea. Elu termină dicendu că, ne mai avendu nici unu doctoru de la plecarea lui sir Thomas ..... (unu nume saxonu ce 'mi scapa), totu atatu facea se me ia spre a inlocui pe celu plecatu, de catu se introduca in casa duoi Francesi in locu de unulu.

Lady Wolsley fu insarcinata se 'mi faca cunoscutu resultatulu conferintie, ceea ce ea o si facu in modulu celu mai placutu. De causele alegerei pucinu imi passá; aveam intrare libera la Vauvert, adeca totu ceea ce 'mi trebui.

Vauvert, e numele casei lordului Wolsley. Prim'a mea grija, sosindu la Dinan, fu de a luá informatiuni asupra acestui nobleman. Tóta lumea ilu cunoșcea, cu tóte ca traia singuru cu soci'a lui si nu primia pe nimeni in casa. Mi 'lu aratara sub porecl'a de omulu de la Jerzual; iti voi spune numai-decatu istoricul acestei porecle. Catu pentru frumós'a mea vedenie, despre care deduiu unu semnalamentu minutiosu, nimeni nu 'mi potu respunde intr'unu modu multiumitoru. Adormisem ore pe érba si aparitiunea nu era de catu unu visu? Asiu si crediutu-o pôte, déca imaginea lady Wolsley n'ar si trecutu prin mintea mea. Erau acelési trasuri, afara de diferentia de etate. Vedenia mea esistá; numai, viati'a ei era inconjurata de unu misteru.

Nu trebuiá se ridicu acestu velu, si nu era acésta unu poternicu motivu pentru a remanea la Dinan? Marea mea calatorie fu amanata, adormiiu gandindu-me candu la copila, candu la femeia.

— Sunt doue surori, imi diseiu. Cea mai mare e rapitóre, cea mai mica are se fia. .... O iubescu.

Eta-te in dreptu se me intrebi pe care. — Intr'-adeveru, Scarlate, nici eu nu sciamu. Dar' acum e mai reu, pentru ca nici acum nu sciu pe care, In tempu de cate-va dile, am fostu plinu de ingrijire pentru lady Wolsley; acum ca nu mai e pentru mine de catu o amica, incepu din nou a me gandi la sôr'a ei. Dar' intielegi tu acestu misteru? De cinci septemani, n'am revediutu pe acésta din urma o singura data; nici odata inaintea mea, nu s'a pronuntiatu numele ei, nici nu s'a disu vre-unu cuventu despre densa. Cu tóte acestea Vauvert n'are infacisiarea aceloru intunecóse castele unde se inchideau odinióra tinerele fete; lady Wolsley, din parte 'i, nu mi-ar parea o prea neinduplecata temnicera.

In diu'a urmatóre facuiu a dou'a visita medicala. Din acea di, m'am intorsu in fia care diminétia la Vauvert. Lord Wolsley betrangu bolnaviosu si superaciosu, nu prea me privia bine la incepelu, dar' in urma s'a obicinuitu pe nisimtite cu presentia mea. Manier'a, la densulu, combate intr'unu modu victoriosu contra gelosiei; afara de acestea are pentru soci'a sa o incredere vecina cu respectulu.

Scrantitur'a i-a trecutu acum; a cumperatu unu nou tilbury si face totu ce 'i sta prin potintia spre a isi rupe negresitu gátulu pe pavagiulu Jerzualului; se vede ca si-a pusu in gîndu se triumfese asupra acestei inدرacite suburbii. Dinanesii au observatul acesta curioasa incapatinare si l'au botesatu cu acea porecla ce ti-am spus. Slabu si tremurandu, nu sufere că unu groom se'i tienă hâtiurile; in tóte serile ilu intelnescu singuru, descindindu muntele in galopu. Mic'a lui trasura sare, trostesce si e aprope se se sfarame la fiace pasu dar' elu sta nesimtitoru pe dupla lui perina

si arunca, trecendu pe langa gaur'a de unde scotiendu'l u amu avutu avantajulu de a'i face cunosintia, o privire provocatore.

Eri socotemu se indrasnescu primulu meu pasu pe terenulu acelei galanterii ce Anglesele numescu: Flirt. De optu dile de candu sanetatea lordului Wolsley i permite a esi din casa, inaintam su cu pasu; credému ca zarescu dupa nisce semne neindoióse, ca nu voiu fi respinsu intr'unu modu prea aspru. Unu intre — patru — ochi, ce in sér'a trecuta se prelungise mai multu că de obiceiu, imi paruse ca ia o fatia dupa gustulu meu. Vorbisemu de ânima, intr'unu modu vagu, că din intemplare si adeveratu, dar' dulcia voce a lady Wolsley tremurase, candu imi respusese. Si ea disese ceva asupra acestui sentimentu, ce'i credému ca-i este cu totulu necunoscutu, si ghicisemu o suferintă sub senin'a linisce a faciei sale.

Scii, Scarlate, ca preferu ardietórelor passiuni meridionale acea tineretie liniscita, constanta, profundu simtita, pe care credint'a generala o atribue voiosu femeilor nordului. Asiu urmá pana la marginea lumii o blonda capelula, pe catu tempu tentatórea strelucire a duo frumosi ochi negri, d'abia 'mi inspira o trecatore fantasie. Lady Wolsley parea a fi pentru mine acea femeia pe care stéu'a nostra ne-o alege intre tóte, o asemánamu angeriului visurilor mele trecute că adolescenta, pe ea o vediuse in visurile mele, imaginea ei pe care o ghicisemu, venise mai tardiu se me védia in orele mele de suferintia: eramu uniti de multu tempu printro legatura misteriosa si providentiala.

Scarlate, tu n'ai ajuratu nici odata asia, si acésta lunga frasa de románu iti face mila? Me temu ca dâ. Pe langa unu sufletu de poetu, mai ai unu spiritu nu ai facutu'o inca, se te inalti pana la estaticele regiuni ale idolatriei cavaleresci. E pocitul de totu: Unii 'ti ar dice: latra la luna, nu'i ascultá, crede-me; batai'a de jocu, scii bine, catu e de aprope de inpotentia.

(Va urmá.)

Ori-ce inserate, se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prima publicare căte 7 cr., la adou'a si a treia căte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaturulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin asemnatiuni postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiu.

curat, că pe langa ambulantie si spitaluri care pôrta semnul crucei rosie, poti trece si arme căte vei vrea.

In acelea dile, la vederea acelor lucruri, care semenă fôrte cu venirea generalilor Alesandri Ipsiloni si Cantacusinu trimisi dela Russi'a la a. 1821 in ajutoriulu grecilor, romanii uitandu-se bine impregiuru de sine, se reculesera si deschidiendu dreptulu publicu alu gintiloru aflara, că in tractatulu dela Parisu nu se decretase nici sanctionase pentru tierile danubiane acea specie de neutralitate si acea protectiune europêna, de care se bucura regatulu Belgiei; atâtă inse totu stâ in tractatulu dela Parisu, că in Romani'a nu se pôte intemplă nici-o interventiune straina armata fôra invoirea prealabile a poterilor. Dara interventiuni armate in Romani'a fusesera prevediute numai pentru casuri de turburari, revolutiuni, rebeliuni interne, si chiaru atunci numai daca gubernulu tierei nu ar fi in stare de a le impaciui sau innecă in sange cu poterile proprie. Asia dara invasiunea straina, la care locitorii tierei n'au datu nici cea mai mica ocasiune, nu se pôte justifica cu nimicu pe lume.

S'a disu si documentatu doi ani intregi, nu strica inse a repeti neincetatu, că de candu s'au datu pe facia totu planulu Russiei si de candu a inceputu si numai invasiunea mascata in ajutoriulu Serbiei, gubernulu Romaniei a si batutu pe la portile toturor celorulalte cabinete, aratandu-le cum se calca dreptulu gintiloru, cum se face pe voi'a celui mai tare, cum celu fôra conscientia se inalta mai pre susu de orice dreptu si'l incalcă. Responsulu datu gubernului romanescu de catra cabinetele europene a sunatu, că se remana pe pace, se nu misce nimicu, se nu mai provoce si una incurcatura noua romano-russesca pe langa cea serbo-turcesca. Dupa aceea gubernulu romanescu ceru dela conferint'a din Constantinopole, că poterile garante se declare statulu Romaniei de statu neutrale; conferint'a inse'i respunse, că „acesta cestiune (a neutralitathei) nu se numera intre cele destinate că se fia decise in acea conferentia, prin urmare nici nu e de competenti'a plenipotentiarilor ei“. Acestea s'au intemplatu pâna in Decembre 1876. Si totusi, lumea tota, prin urmare si diplomati'a europena vedea limpede, că dupace Port'a respinge conditiunile puse ei de catra conferint'a europena adunata la Constantinopole, conflictulu sangerosu dintre Russi'a si Turci'a nu se mai pote incongiura, prin urmare că campania se va incepe cu invasiunea Romaniei prin muscali, si asia patri'a romana va suferi fôra nici-o culpa a sa, ci numai pentru anarchia turcesca si setea musicală de cucerire.

Chiaru si gubernulu Angliei isi astupă in acea epoca urechile candu audiá de neutralitatea Romaniei. Principele Ion Ghica informase pe cabinetulu din Londra inca pe la Novembre 1876 despre statulu cestiunei prin unu memorandu alu seu, in care dicea: „Gubernulu romanescu nu are altu scopu, decât se fia a i se respecta neutralitatea sa. Dara in facia alternativelor de natura preste totu delicata, si considerandu agitatiunea si perturbatiunea de care sufere interesele materiali si commerciali in Romani'a, din momentulu in care s'ar escă cea mai mica dificultate politica in orice parte a imperiului otomanu, si din cum se schimba cea mai neinsemnata nota diplomatica ori-câtua de pucinu accentuata intre ori-care gubernu si intre Pôrta, — nu potemu se nu cunoșcemu, că garanti'a Europei, asia cum esista ea pâna acum si precum resulta din tractatulu de Parisu pentru Romani'a, nu este de ajunsu, si că aru cere interesulu Europei, că aceea se fia mai eficace.“

In adeveru, gubernulu Romaniei nu cerea multu dela Europa, decât numai că principiulu stabilitu in pacea de Parisu se fia realizatu, aplicatu in prace, adeca Romani'a se fia asecurata in adeveru contra ori-carei agressiuni (loviturii) din afara. Europa inse nu a facutu nimicu, nici in conferentia, nici dupa aceea. Asia Russi'a vediendu că celealte cabinete nu mai facu nimicu, isi luă curagiul că se se declare pe sine de mandatariu alu Europei si se plece contra Turciei. (Va urmă).

Cifre desperate din Ungari'a si Transilvani'a.

Ve mirati că economia politica, sau cum ii mai dicu, nationale, in acestea tieri este rea. Ve mirati că industri'a scade, industriarii iau lumea in capu. Dn. Ios. Körösi, directorulu despartimentului statisticu ne respunde si aprinde falinariu că se vedemul bine. Densulu publicu cifrele de importu si esportu adunate pe a. 1873 din aceste doue tieri. Noi le recomandam la toti patriotii fôra nici o cautare la natuare sau professiune.

In Ungari'a si Transilvani'a sunt numai 604,513 locuitori carii traiescu din industria (professiuni, meserii), incepndu dela maiestrii pâna la servitori. Din acestia inse numai 157,621 sunt mesteri (maiestri); ceilalti sunt sodali, invetiacei, servitori. Aceasta classe de omeni nu pote lucră de ajunsu, pentru că se satisfaca trebuintiele la 15 milioane de locuitori. Ce? Nu pote? Ba dôra totu aru potea; dara manufacturele loru sunt si mai scumpe, si mai „prostu“ lucrative. Prostu? Da, adeca nu reu, dara nu finu si nu cu gustu, cu chic, cum dicu francesii. Preste aceasta, professionistii nostri au capitalulu in trei tu si in patratu mai scumpu de cătu cei din alte tieri. Din acestea cause se impôrta la noi cantitati enorme de manufaturi si fabricate straine; din contra, esportulu nostru este fôra asemeneare mai pucinu. Câteva pozitii culese dela vami voru ilustră totul, In anulu adeca 1873 s'au importat la noi din alte tieri:

	fl. v. a.
Manufacte din pensa, de	10,567.615
Manufacte de lana	36,754.645
Metasarii, haine facute si de luxu .	75,200.206
Tieseturii diverse	17,625.000
Pielarii si manuf. de piele	15,444.460
Marfi de ferarii si otielu	26,503.728
Vase de portiellanu si de lutu	5,320.369
Marfi merunte (Kurzwaare)	65,468.276
Sum'a importului numai din 8 pozitii .	252,884.299

Din contra, esportulu din acestea tieri, din aceleasi pozitii, in acelasiu anu: fl. v. a.

Manufacte din pensa . . . . .

Manufacte de lana . . . . .

Metasarii, haine facute si de luxu .

Tieseturii diverse . . . . .

Pielarii si manuf. de piele . . . . .

Ferarii si otielarii . . . . .

Portiellanu si vase de lutu . . . . .

Marfa merunta . . . . .

Sum'a esportului numai .

31,844.200

Asia dara numai la acestea 8 pozitii Ungari'a si Transilvani'a perdu intr'unu singuru anu aproape 221 milioane. Dara de unde mai au se pérda? Din economia de campu si din cea de vite, pe care unii venetici asiedati p'ntre noi o combatusc, fôra picu de pricepere.

Insemnati ve bine valorea marflor u de luxu, importate le noi: ca trece preste 75 de milioane florini!

Erasi scandale parlamentarie dualistice.

Pentru restabilirea echilibrului si a paritatii se inscenă unu micu dara caracteristicu scandalu si in camer'a deputatilor din Vien'a, in siedint'a din 18 l. c. La ordinea dilei era raportulu comisiunei bugetarie pentru indemnitatea ce avea se se dea ministeriului provisoriu pentru redicarea impositelor pe primulu quartalu alu anului 1879. Intre altii vorbi si deputatulu opositionalu Schönerer dicendu;

„Eu n'am facutu nici odata opositiune platonica si amu refusatu totudeuna bugetulu acestui gubernu, care ne duce din trépta in trépta spre ruin'a finantiara. Gubernulu au adusu tréb'a asia de parte, ca in provinciele noastre germane nu se mai aude alta, decat strigarea: De amu apartienea dejă odata Germaniei! (Contradicteri oragiose in intrég'a camera). Me rogu, acesta este o fapta necontestabila! (Cu voce ridicata). Poporatiunea germana esclama: De amu apartienea dejă odata Germaniei (Contradicteri oragiose reinoite), pentru că se scapamu in fine de Bosni'a si de aparatori ei. Punctulu meu de vedere este: că pana va mai dură acestu gubernu, se nu i se mai platăsca nici unu in positu, si că deca ele totusi i se voru votă din partea parlamentului, poporatiunea — si acestea le vorbescu prin ferestr'a deschisa — se nu platăsca in positele, decat numai cedendu mijloceloru terorisator. (Oho! oho!). Mai intai de tôte in capulu gubernului avemu lipsa de caractere consecente, si eu speru, ca corona nu va fi asia reu consiliata, pentru că de nou se ne puna fatia in fatia cu aceiasi ministri. Negresitu, ca parlamentulu nu pote fi desculpatu de a nu fi complice actualei situatiuni.“

„Asiu dori dara, că corona se apelese la poporatiune si se dissolve camer'a deputatilor, de si sciu, că in poterea legei noastre electorale nu va reusi nici odata unu parlamentu, care se fia o espressiune fidela a sentimentelor poporatiunilor. In viitoru, asia termina oratorulu, voiu dă concursulu meu numai acelui gubernu, care va luă in programulu seu revisuirea legei electorale pe bas'a cea mai largă.“

Caracteristicu si că o ironia a sôrtei se pare a fi inprejurarea, că din toti deputatii austriaci, cadiu sôrtea asupra deputatului macedo-romanu Dumba, că in calitatea sa de rapportor se respundia si se proteste in contra gravelor inputari ale deputatului Schönener, ceea ce o si facă, constatandu, ca poporatiunea este fôrte nemultumita si ca sufere in mare gradu de miseria, si ca va fi chiaru possibilu că acesta nemultumire si miseria se mai crește, de ce se ne ferescă D-dieu; dara că cu tôte acestea austriacul va remanea fidulu patriei sale (Applause). De aceea se vede necessitatul a protesta in numele poporatiunei austriace in contra insinuatilor lui Schönener. (Applause generale si prelungite).

A dou'a di dupa ce se petrecu aceasta scena in camer'a deputatilor din Vien'a, pe care o recomandam cu totu inadinsulu seriosei atentioni si reflexiuni a cetitorilor nostri, in 19 l. c. se repetă unu nou scandalu in diet'a din B.-Pesta, provocat si de astadata din partea cunoscutului deputat Csanády si de catra insusi ministrul-presedinte Coloman Tisza.

La ordinea dilei se află desbaterea asupra proiectului de lege pentru inprumutul de rente realizat de fostul ministru de finantie Coloman Szell.

Dupa ce deputatul Ignatiu Helfy si Blasius Orbán refusara proiectul in termeni nici decum magulitorii pentru gubernu, luă cuventul:

Alecsandru Csanády declarandu, că déjà cu alta ocasiune candu s'au desbatutu proiectul de indemnitate si-au espus motivele sale, pentru ce nu pote avea incredere in gubernulu acesta. Din cauza unor „incidente cunoscute“, atuncea elu nu si-au potutu termină espunerea sa, pentru ca i s'au luat cuventul. Cu tôte ca scie, ca arbitraritatea majoritatii pote repeti si astazi acea procedere, nu repasiesce, ci va . . .

Presedintele: Facu atentu pe onor. d. deputatu, ca nici unui oratoru nu i se ia cuventul de catra majoritate, ci ca numai presedintele este indreptatul a face aceasta in tenore regulamentului casei. Me rogu a nu reveni asupra celor petrecute, ci a remanea pre langa proiectulu pusul la ordinea dilei.

Alecsandru Csanády (continuandu): „Si au inplinitu numai datoria, candu au enumerat faptele culpabile ale acestui gubernu, elu au datu espressiune sentimentelor domnitore ale poporatiunei curatul magiare. (Sensatiune in drépt'a). Acestu ministeriu a desvoltat o activitate cu multu mai pernicioasa, de catu a fostu aceea a regimului lui Bach si Schmerling si mai pernicioasa decat a gubernelor deachiste, pe care actualulu ministrul-presedinte Tisza le au condamnat de ataté-ori. Neavandu si actualulu proiectu altu scopu, decat a masca o noua violare a legii, elu ilu refusa, alaturanduse la parerea lui Helfy.

Ne mai findu inscrisu la cuventu nimenea, luă cuventul.

Ministrul-presedinte Coloman Tisza, care dupa ce polemisă pe lungu in contra lui Helfy, se întorce apoi la cele dise de Csanády si i respunde:

„Nu pentru prim'a ora mi se ofere ocasiunea se audiu facendu-se comparari intre gubernele anterioare pe care eu le am combatutu si intre gubernulu actualu. Nu voi respunde la aceasta. Dara un'a totu trebue se observu (Se audiu!), ca astădume in opositiune si credintu de datorint'a mea se atacu din candu in candu procederea gubernului, nu o am facutu dupa metodulu adoptat acuma de catra onor. deputati. Incepe a veni in moda a se dice: tempulu lui Bach si alu lui Schmerling a fostu mai bunu că celu actualu (Fara indoiala! in steng'a estrema), că atuncea domnea mai multa libertate si ca acuma legile sunt calcate in picioare.

Ei bine, intr'una au dreptate cei cari vorbescu asia; gubernele lui Bach si ale lui Schmerling n'au violat legile unguresci, că-ci adeca pentru ele nu esistau astfelii de legi. Carui-i place o astfelii de stare de lucruri, pe acela nu-lu invidiesu pentru gustulu seu; dara acelora, cari nu sunt multumiti cu libertatea actuala, fia in pressa, fia in desbaterile camerei, ori pe ori ce altu terenu, acelora — firesc ca numai acelora — le asiu dori că se guste numai 48 ore acea libertate (Ilaritate in drépt'a), apoi nu s'aru mai provocă la acele temperi, chiaru si deca atuncea si-ar fi facutu visitele loru omagiale in costumu de gala stralucitoru si brodatu cu aur. (Ilaritate mare in drépt'a si strigari: „Candu Csanády calarea că banderelistu inaintea trasurci regelui!“ Sgomotu mare in steng'a estrema.)

Alecsandru Csanády: „Iau cuventul in cestiune personala. D. ministrul-presedinte Tisza a

aflat cu cale a rupe din espunerea mea o frasa si a i dă o intrepretare falsa. Candu m'am provocat la sistem'a lui Bach si Schmerling, n'am disu că pe atuncea natiunea s'ar fi bucurat de tempuri mai fericite că acum, ci am disu, că in privint'a morală (Sensatiune in drépt'a) natiunea nici pe tempurile sistemei lui Bach si Schmerling n'au suferit Asia multu, că subtu actualulu gubernu arbitrariu. (Aprobari in steng'a estrema.)

In catu privesce repetitele insul'te (ilaritate) ale ministrului-presedinte, me simtiu deoblegatu a me justifică. Că cele dise de d. Coloman Tisza nu corespundu adeverului — nu voru se intrebuitiesu expressiunea „minciuna“, — me provoco la numerulu apparutu atuncea alu lui „Ellenör“, in care se dice curatu, ca eu atuncea am cerutu de urgentia restabilirea constitutiunei si incoronarea regelui. Dëca inse nici acesta nu va fi de ajunsu onor. d. ministru-presedinte, atunci me provoco insusi la Majestatea Sa! (ilaritate oragiösa in drépt'a). Dá, pentru-ca Majestatea Sa de siguru isi va mai aduce aminte de acea perioada, candu l'am rogatu pentru restabilirea constitutiunei.

Dupa-ce mai vorbira deputatii Hegedüs si Ernest Simony in absentia a 141 deputati, proiectul se admite la desbatere speciala cu o majoritate de 50, votandu 175 pentru si 125 contra.

Romania.

Proiectele de respunsu la discursulu tronului.

Proiectul comisiunii Senatului.

Domnilor senatori.

Comisiunea alăsa, pentru redactarea respunsului la mesagiula tronului, si compusa din d-nii C. Bosianu, B. Boerescu, C. Cornescu, generalu Haralambie si supt-scrisulu, are onore a ve presentă urmatorulu proiectu de respunsu, primitu si votatu in unanimitate de comisiunea d-vostre.

Raportore, A. Giani.

Pré Inaltiate Domne,

Senatulu a vediutu cu fericire restabilirea pacii generale, care pune si pe Romani'a in positiune de a se bucură de bine-facetorele ei fructe.

Multiamita eroismului armatei năstre, pe campulu de bataie, multiamita bravului si junelui ei capitancu, care, prin devotamentulu, abnegarea si valoarea sa militara, că si prin intelepciunea sa, si prin identificarea sa cu interesele si aspiratiunile natiunii, a sciutu se faca a se acoperi de gloria soldatulu romanu si se inprospetese vechia sa reputatiune si virtutile sale strabune, Romani'a a potutu esi cu onore din crudele incercari ale resbelului trecutu, si a dobandi binele celu mai supremu, realizarea aspiratiunilor sale seculare, justificate si legitimate prin drepturile sale stravechi, prin marirea sa trecuta, prin valoarea si vitalitatea sa presenta, a dobandi, adica, independentia sa politica.

Acestu bine supremu nu se pote, in adeveru, atribui unui singuru individu, seu catoru-va individi, ori chiaru unei singure generatiuni; elu este datoritu mai multoru generatiuni; elu este si fructul operei tempului, combinat cu cerintele circumstantelor. Déró generatiunea presenta este care l'a dusu la lumin'a sôrelui; ea l'a proclamatu; ea i-a datu fintia.

Si acei care, din tota generatiunea presenta, au dreptu se fia mai meritorii si mai mandri de a vedé Romani'a recunoscuta independenta si intrata intre familiile statelor europene, este armat'a romana, esti Maria Ta Regale, Augustulu ei siefu, bravulu ei capitancu.

In aceasta ultima sessiune a legislaturei sale, permite Maria Ta, Senatului se proclame, inca odata, acestu adeveru, si se felicite, si se multiamésca armatei romane, felicitandu si multiamindu siefului ei supremu.

Precum voi vati facutu datoria pe campulu de bataia, fi sicuru, Maria Ta, ca vomu sci si noi a face pe a nostra, pe tempulu de pace, si a respunde astu-felu la asteptarile si la dorint'a Mariei Tale.

Senatulu a vediutu cu o viua multiamire, ca poporatiunile Dobrogei au sciutu se apreciese presentia Romanilor in acea provincia, si se vedi'a, ca drapelul Romaniei nu este unu drapel de cucerire, ci unu precursorulu alu civilisatiunei, o garantie de ordine si de prosperitate.

Generatiunea presenta a facutu in adeveru multe si frumosé lucrari mari. Inse opera'sa este departe inca de a fi terminata. Va sci, speramu, a se areta demna de trecutulu seu, si a dobandi inca titluri la recunoscintia generatiunilor viitor'e si la laudele istoriei.

Independentia nostra, fintia nostra că statu absolutu suveranu, a fostu proclamata, a fostu recunoscuta de marile puteri europene. Trebuie acumu consolidata; trebuie a o pune in conditiuni de tarie, cu care se oferim de ori ce pericole; trebuie se mai scimu a trage si tote folosele ce ne pote procură nou'a nostra situatiune.

Vomu convinge, speramu, Maria Ta, prin actele nostre, atatu pe marele poteri limitrophe, catu si pe tote marele poteri europene, ca Romani'a independenta este o garantie de ordine si de stabilitate in Orientu, si ca ea este si va fi demna, supt tote privirile, de solicitudinea si de interesulu ce Europ'a i-a arestatu.

Acesta va fi, credemu, celu mai eloventu midinlocu de a e sprimă recunoscintia nostra marelor poteri europene, pentru buna-vointia si pentru sprijinulu ce ne-au datu.

Nici activitatea nostra, nici concursulu nostru, nu voru lipsi spre a ajunge unu asia scopu. Vomu sci, Prea Inaltiate Domne, a calcă ori ce consideratiuni mici si secundare, a pune freu passiunilor si a trece preste

prejuditii, spre a ne radica la inaltinea cerintielor situatiunei, si a inlesni astu-felu, in limit'a competitiei nostre, lucrarea viitorului Camere de revisuire, care au se termine intr'unu modu definitiv ceia ce noi amu inceputu.

Tratatulu de la Berlinu, in partile sale, care ne privescu, se va potea astu-felu execută, cu lealitate si catu mai curendu. Articolele din Constitutiunea nostra se voru pune in acordu cu acestu actu internationalu, si art. 7 dintr'ensa, care nu mai este de acordu cu principiele si luminele secolului, va trebui se dispara.

Cu modulu acesta, tienendu-se socotela si de difficultatile, că si de formele nostre constitutionale interiore, si basati totudéuna pe bun'avoint'a si interesulu ce marelle poteri europene ne au arestatu, speram ca nu va trece multu tempu, pana candu, ori ce greutati disparandu, vomu potea vedea restatornicindu-se relatiunile diplomaticale ale tutulor poterilor europene cu statul romanu.

Potemu inca asicură pe gubernul Mariei Tale Regale ca vomu pune tota activitatea, inteligint'a si bun'avoint'a spre a esamină, catu mai curendu, si cu maturitate, tota proiectele de legi si mesurile ce gubernul va crede ca suntu mai urgente si mai neaperate, pentru că astu-felu se ne potemu conforma cu votulu anterior alu Senatului, relativu la tempulu convocarei Camerelor de revisuire.

Celu din urma alu seu cuvientu ce Senatulu adresă Mariei Tale Regale, in ultim'a sa sessiune, nu pote de catu a ve esprimă inca odata devotamentul si iubirea sa, si a ve incredinti'a, ca Romania pe tempulu lucrarilor lor pacifice, lucrari care aducu ordinea, prosperitatea, avut'a, care intaresce libertatea si care le asicura cele mai bune relatiuni cu alte natiuni, care consolidă in alte cuvinte, independint'a loru politica, voru sci a se areta totu atatu de demni, totu atatu de valorosi, dupe cum s'au arestatu pe tempulu de resbelu, pe tempi de grele sacrificii.

Ve uram, Maria Ta, că, inpreuna cu Maria Sa Dómn'a, August'a nostra Suverana, se traiti ani multi si fericiți!

Proiectul comisiunii Camerei.

Maria Ta,

Adunarea deputatilor, incepandu prim'a sa sessiune ordinara de la recunoscerea independentiei tieri de catre marelle poteri europene, este fericita de a aduce omagiele sale si de a isi esprimă recunoscintia pentru credint'a patriotica si pentru valoarea militara, cu care Maria Ta, ca siefu alu statului si in capulu bravei nostre arinate, ai asicuratu independentia patriei si prestigiul natiunii romane.

Situatiunea politica a statului romanu fiindu astu-felu stabilita, tota activitatea nationale pote acum se se indreptese spre desvoltarea si intarirea nostra interioara.

Natiunea doresce se fia catu mai lunga si mai temeinica pacea ce s'ar asicură prin sincer'a aplicare a tratatului din Berlinu, ea doresce intretinerea celoru mai bune relatiuni cu tote poterile straine, si spera ca bine-voitorulu loru sprijinu nu i va lipsi.

Pentru statormicirea oficiale a relatiunilor diplomatici dintre poterile europene si Romani'a, Adunarea deputatilor a facutu si va face totu ce este de competitint'a sa. Ea este cu atatu mai doritor de a-si inplini missiunea si de a lasa loculu Camerelor de revisuire, cu catu spera ca astu-felu se va inlatură erōrea profunda ce există seu ca a esistat vreodata in Romani'a intolerant'a religioasa. Natiunea romana n'a fostu sfasiata de lupte religioase in nici o epoca a istoriei sale: pamentulu romanescu a fostu din contra adaptostulu tutoru religiunilor persecutate in alte state. Legile tieri nostre n'au admisu niciodata neegalitatea politica intre Rominii pentru causa de religiune.

Dispozitiunea articolului 7 din Constitutiune, care oprea pe streinii de ritu necrestinu de a dobandi inpatimentire, n'a fostu de catu o mesura de ordine sociale si economica, dupa cum restrictiunea pusa Musulmanilor prin vechile capitulatiuni cu Pórt'a, de a se stabili si de a avea temple pe pamentul romanescu, nu era de catu o mesura de ordine politica.

Astadi inse, Romani'a, afandu-se intr'o positiune politica bine definita, credemus ca si ultim'a restrictiune de asemenea natura, ce mai există in Constitutiune, pote se dispara.

Camer'a se va sili deru a se rosti catu mai neintardiatu asupra inbunetatirilor interioare urgente, aretate ei prin discursulu Mariei Tale, spre a pune de indată apoi tiera in positiune de a-si dă Camerele de revisuire a Constitutiunii.

Adunarea primește cu fericire assicurarea, ca starea finitelor tieri, cu tote greutatile si sacrificiile resbelului, este mai buna de catu era in ultimii ani de pace. Cumpetarea in chieluile pe de-o parte, sporirea veniturilor pe de alta, prin marirea avutiei generale, prin desvoltarea resurselor tieri cu ajutorul unor mesuri economice eficacie, voru avea neincetatu partea cea mai largă in activitatea representantilor natiunii.

O situatiune financiara buna, pe langa lamurirea situatiunii nostre politice că statu europeu, ne va inlesni si mai multu calea inbunetatirilor interioare.

Intre aceste inbunetatiri, acele ce se inpusu, că unu interesu si o datoria nationale de prim'a ordine, suntu cele menite a radica poporatiunile nostre rurale.

Camer'a a votat mai multe dispositiuni si va mai completă sistem'a de legiuiri ce are de scopu aceasta radicare.

Inproprietariarea insuratiilor, astadi faptu inplinitu, este pentru poporatiunile rurale unu actu de dreptate si unu ajutoru poternicu, pe care reprezentantii natiunii ilu constata cu o adanca multiamire.

Proiectele de lege pentru crutiarea padurilor, pentru esloatarea minelor, pentru grabnic'a unire a sistemelor cailor năstre ferate cu Dobrogea si cu portul nostru de mare, voru fi printute cu luarea aminte ce merita prin insemnatatea loru economică si națională.

Camer'a a acordat totudéuna cu grabire totu ce s'a cerutu pentru desvoltarea ostirii. Astazi mai multu de catu ori candu, dupa servitile eminente aduse natiunii de brav'a sa armata, interesulu nationalu se unesc cu simtientul de recunoscinta, spre a ne indemnă se damu o deosebita atentiune proiectelor menite a realiză inbunatati in organizarea poterii năstre armate.

Tendint'a staruitore a reprezentatiunii nationale a fostu de a face că justitia se fia in adeveru o potere independenta si astu-felu constituita, in catu se asigure statul echilibrul neaperat poterilor lui, pentru sincer'a si regulat'a functionare a mecanismului constitutional, si se dea societatii tōte garantele posibile de nepartinire. Ori-ce proiecte ale gubernului aru tinde la realizarea acestui scopu voru fi bine primite si seriosu studiate de Adunarea deputatilor.

Instructiunea publica, care, chiaru in tempulu celei mai grele crise, n'a suferit de reducerile bugetare impuse tutoru celoru-lalte servitie, isi are asicurata si acum tota solicitudinea nostra, ca-ci bas'a inbunatatiilor si intarirei nostre interioare este desvoltarea poterilor intelectuale si morale ale natiunii.

Maria Ta,

Lucrandu in intielegere cu gubernul pe campulu de activitate desemnata sesiunii actuale, Adunarea deputatilor spera a face se inaintese rapede oper'a interioara, menita a completă si consolidă marea opera severa a radicarii politice a statului nostru. Numai astu-felu, poporul romanu va probă intr'unu modu temeinicu vitalitatea lui si va face că Europa se'lu considere că unu ausiliu neaperat intereselor si echilibrului ei.

Inplindu-se acesta marétiā missiune, cu acelasiu succesu cu care a fostu inceputa, istoria va consemnă pe cele mai frumosé pagine ale sale ca, supt aceiasi fericita domnia a lui Carol I, Romani'a una de la gurile Dunarii pane la Portile-de-feru si de la Carpati pane la Marea-Negru, a fostu introdusa cu onore in famili'a statelor independinti ale Europei, si a facutu inlaintru unu pasu uriasiu pe calea prosperitatii si a civilisatiunii.

Se traiesti Maria Ta!

Se traișca M. S. Dómn'a!

Raportore, Em. Costinescu.

(Coresp. privata.) Din incidentulu, ca Sabesienii nu au luat parte la adunarea generala a Societatii pentru fondulu teatrului romanu tienuta in Alba-Iulia la 17 si 18 Novembre a. c. D. Dr. N. O. in „Observatoriul“ Nru. 93 caracterisidă pre toti Sabesienii fără exceptiune, „că facu negoziuri separate, au bagatu mile in busunariu, spre detrimentul Natiunii in genere, si alu scolēlor in specie, care nece odata n'au vediut ajutoriul materialu.“ — D. Dr. N. O. se exprime prea obiectivu, nu spune cine, dela cine, candu si cu ce ocazie a bagatu mile in busunariu? Daca Dsa intielege alegerile deputatilor la diet'a postana, pote avea in cātuva dreptu, dă dicu numai in cātuva, pentrucă in Sabesiu sunt si barbati investiti cu dreptu de alegere, cari nu numai n'au bagatu unu cruceriu in busunariul loru dela cinea, daru nece că a votat vreodata dela 1866 incoce pentru diet'a pestana.

Déca dura D. Dr. N. O. are cunoscintia deplina despre fapte de acestea intemperate, ar face cu multu mai bine se arete in publicu cu numele pre cei ce au bagatu mile in busunariu, că se aiba si densii ocazii de a se escupă, natiunea seu publicul de a'i judeca, si asia a se crutia cei nevinovati de inculparea ne meritata.*)

20/8 Decembrie 1878.

Unu Sabesianu.

Sciri diverse.

— (Date biografice.) Spre completarea anuntiului despre incetarea din viatia a d. consiliariu I. Nicolau Dunca publicat in Nr. 98 alu „Observatoriul“ dupa „Resboiul“, ne venira din parte competenta urmatōriile date biografice, pe care ne grabim a le publica la loculu acesta:

Repausatul I. Nicolae Dunca a fostu fiul lui Ioanu Dunca consiliariu la tribunalulu c. r. (k. k. Landesgericht) in Bucovina, veru primaru din frate cu D. Pavelu Dunca de Sajo, consiliariu r. gubernialu pensionat din Sibiu. — Ioanu Dunca fiul parochului gr. cath. Nicolau Dunca, dupa ce au absolvat drepturile in Clusiu, a fostu trimis de parintii sei, cari se bucurau de o stare materiala buna si aveau numai pe acelui fiu, la Lemberg in capitala Galitiei, unde au absolvat cursulu de drepturi austriace, invenitandu si limbele german'a si polona, ajutatul fiindu de fostulu acolo consiliariu romanu transilvanenul Budai. De acolo apoi a venit in Bucovina la Cernauti si aplicandu-se la numitul tribunalu, dupa unu serviciu scurtu, că barbatu solidu si bine cultivatul fu denumitul de consiliariu. In calitatea acesta densulu se casatoriulandu si de socia pe o fecioră din vechi'a familia boierescă Gojanu, cu numele Zoia, bine posessionata in Bucovina si Moldova, cu care a avut 2 fi, pe I. Nicolae Dunca, acum reposatul si pe Stefanu, inca in viatia, carii ambii dupa ce au absolvat studiile loru in Viena, au trecut in Moldova, unde s'au asiediat si casatorindu-se cu remasul dela Nicolae 2 fi Iuliu, actualu colonelu de artilleria in armat'a romana si Nicolae actualu secretariu la consiliulu de ministrii si 3 fiice Clementin'a, Flor'a si Cassandra, tota bine maritate.

*) Pre cātu scim, alegatorii sabesieni potu se aiba cātu mai curendu ocazie de a'si manifestă parerile loru politice, din cauza că deputatul densilor alesu in Augustu că gubernul meu-talul, a trecut in opositiune, si se crede că elu va astă pe alegatorii sei demini celu pucinu de a'i intrebă, daca le convine si loru se combata pe ministeriulu Tisza. Asia a facutu de'es. com. Péchy si altii. In cātu pentru pungi plini sau gōle, fia de ajunsu cu neauditele scandale din dieta, cu revelatiunile si duellele de acolo. Red.

Consiliariul Ioanu după mórtea sociei sale Zoită, casatorindu-se pentru a două órá cu fecioră Maria Boldescu din Broscouti, au mai avut inca 2 fecioare, pe Ioană maritata Eiwas si Eugenă maritata după maiorul c. r. Adolf de Begg, reposată că colonelul în Pilniz și unu fiu Longinu, care se află casatorită în Galitiă cu fecioră Lang, posessionată în Isacof.

— (Invitat la Balulu Iuristilor) ce se va aranjă în 1-ma Februarie st. n. 1889 în sală otelului „Imperatul român” în favórea reunii pentru ajutorarea ascultatorilor de drept seraci dela acadamia regia din Sibiu. Gabriel Buday presedintele com., Iuliu Thalmann vice-presedintele com., Robert Simonis cassariul com., N. Hossu membru com. — Pretiul unui bilet de intrare 1 fl. 50 cr. (pentru familie an- teiul 1 fl. 50 cr. urmatorele 1 fl.) O loge mare 6 fl., ună mică 4 fl. Bilete de intrare se potu aflare în 30, 31 Ianuarii și 1 Februarie a. c. dela 9—12 óré a. m. și dela 3—6 óré p. m. în librari'a Eredie lui Clodius (strad'a Cisnadie nr. 13), ér in séra balului, la cassa. Oferte în favórea reunii se primesc cu multiamita, și se voru cívá prin diare. — Incepulul la 8 óré.

(Decoratiunile „Elisabet'a“.) Ministrul afacerilor streine din România publică în „Monitoru“ unu „comunicatu“, prin care se face cunoscut tuturor dómnelor, care au contribuit prin inseminate ofrande la alinarea suferintelor romanilor și n'au primit inca crucea comemorativa „Elisabet'a“, că această intardiere a provenit numai din cauza întardierei raporturilor și listelor cerute de la autoritatile respective, și ca indată ce voru sosi acele raporturi, ministrul va publica prin „Monitoru“ numele tuturor acelora dómne.

✓ — (Diariu unguresc în București.) Cunoscutul romanofag Ludovicu Vandory precum scrie elu lui „Kelet“ s'au reintorsu érasi la București, pentru că se continue publicarea diariului seu „Bukaresti hirado“, care din cauza evenimentelor bellice incetase de a mai appare. Acestă diară pretinde se apere interesele magiare în România. Dara sunt ele óré amenantate și din partea cui?

✓ — (Noul cabinet italiano) s'a constituită in modulu urmatoru: De pretis, ministru-presedinte, ministru de interne și ad interim la externe; Magliani, la finantie; Mezzanotte, la lucrările publice; Capino, la culte și instrucțiune publică; Maiorana, la comerț și agricultura; Maze de la Roche, la resbel; Fenacio, la marina și Taiani la justicie.

✓ — (Disolvare.) Reuniunea studentilor germani din Vien'a a fostă disolvată prin decretu politicescu ddto. 12 l. c. din cauza, că dela infinitarea ei a urmatu scopuri nationalu-politice pericolose pentru existentia statului. Această reuniune a fostă infinitată in 2 Decembrie 1871. Numerul totalu alu membrilor sei se urcă in anulu curent la 1008 și adeca 39 membrii onorari, 59 esterni, 95 ajutatori, 14 participatori, 135 professori și 666 studenti. Din cauza disolvarei acestei reuniuni cu tendinție pangermaniste in cercurile studentilor germani din Vien'a domnesce o mare iritatiune și agitațiune a spiritelor.

— („La Voce d'Italia“) este titlulu unui diară italo-roman, care apare in București subtu directiunea d-lui Enrico Croce. Abonamentul costa pe trei luni 6 franci; pe 6 luni 12 franci și pe unu anu 20 franci. Directiunea si Administratiunea se află: Calea Victoriei 74, București.

Literatura si recensiuni de carti.

(Urmare.)

„Probe de limb'a și literatur'a Tiganilor din România“, publicate de dr. Barbu Constantinescu. București, tipografi'a societății academice române. 1878 Form. 8-vo lexic: pagine 112 editiune eleganta, pretiul 3 lei.

N'au avut altu lucru dn. profesorul si directorul B. Constantinescu, decât se se ocupe de limb'a tiganilor si de literatur'a loru care nici nu esiste? Cu această intrebare amu fostu intempinat si noi in București, indată după esirea la lumina a acestui studiu pre interesant si anevoieiosu. Tocma din contra, noi recunoștemu dlui Constantinescu unu mare meritu, pentru că aflată de necessariu, dsa singuru, din mii de literati contemporani ai sei, a se supune la acea lucrare imprenută cu greutati, de care numai acela 's'i pôte face órecare idea, care avuse ocasiune de a veni mai desu in contactu cu: Tiganimea. Dn. B. Constantinescu are inse-

o satisfactiune stralucita intru impregiurarea, ca istorici si filologii europeni si anume toti orientalistii adunati la Florentia primira carteă dsale cu bucuria si cu recunoscintia meritata. Daca europenii dicu despre evrei, că acestu poporu este una muma via, adusa din Egiptu inainte cu 4—5 mii de ani si conservata pâna in dia'a de astadi, apoi despre poporul tiganescu se pôte dice cu acelasiu dreptu, că elu este una carte inchisa si sigilata, in care nu e nici-o fóia, nici-o pagina scrisa.

De unde au venit tiganii in Europ'a?

Eca intrebare grea, la care au remasă datori cu respunsu toti istoricii si ethnologii pana in dia'a de astadi. Conjecturi cate vrei, date positive forte pucine. Dn. B. Constantinescu dice in introducerea cartiei sale, că publicandu acestea probe de literatur'a tiganilor din România, au avutu in vedere interesul loru lingvisticu si chiaru antropologicu. In cătu pentru partea istorica, auctorul sustine cu Fr. Miklosich, A. F. Pott, Ascoli, Paul Bataillard, Mich. Cogalnicénu (1837), J. A. Vaillant, că tiganii au venit in tierile românesci din Indi'a, éra nu din Egiptu cumu tîne lumea. Dara candu si pe unde? Prin Russi'a, sau preste Asi'a mică prin imperiul romanobizantin? Cumu si candu au ajunsu tiganul că se'si dea nume de roman, că si grecul Romeos? Dn. C. publica aci 75 de cantece si 15 basmuri (naratiuni, fabule) tiganesci, traduse totuodata in românesc si anume cantecele insocite de mai multe adnotatiuni philologice. Colectiunea e facuta din gur'a diverselor clase de tigani, cate inca n'au apucat a'si perde limb'a, precum ricinăritiko (ursari), laiajisko (laiescisi), caca-vearisco (caldaresci), tismanarisco (tismanaresci), netoisco (netotesci, goli) etc. Amestecul de cuente românesci in cantecele tiganilor este asemenea interesantu. Totu asia este la locul seu intrebarea: Că ce influentă a pututu se aiba multimea de tigani locuitori in acestea tieri, asupra economiei domestice, inca si asupra caracterului național, romanescu, unguresc etc. Daca de es. inainte numai cu 100 ani ar fi scosu cineva pe toti tiganii din Daci'a si Panoni'a, căti fauri, caldarari, ciurari, lingurari, musicanti, femei spitoirie, spalatorie si precupetie de haine, si chiaru căti furi si cate femei descantatore si vrajitorie aru fi mai remasă in tiéra? Poporul magiaru (nu vorbim aci de aristocratie) fóra tigani nu aru avea nici-o musica instrumentale, era poporul romanescu ar fi remasă cu fluierul si cu cimpoiul seu italiano.

Philologii cunosc multa asemenea intre dialectele tiganesci de pe la noi si intre a le unor popóra moderne din Indi'a orientale; in această directiune se si face studiu comparativ*. In totu casulu, esteriorul tiganilor semene de miuane cu alu unor popóra din Indi'a. Se mai observa, că dialectele tiganilor din România difera intre sine catuva, mai multu in se de ale tiganilor unguro-transilvani.

Nu toti lectorii nostrii voru avea ocasiune de a'si castigă cartea, a carei recensiune facemu; asia pentru cei cari simtu óresicare placere la acestu studiu ethnologicu, reproducem cu tota angustimea spatiului, unu canticu scurtu tiganescu că specimine de limb'a tiganescă din Munteni'a, decopiatu intocma cu orthographia cumu a credutu dn. C. că corespunde limbei tiganesci.

(Lăiascisa) (Laiescisa)

Déyla, na mai mandár ma Dómnne, nu mai me omorí, T'ankalá-ma pă koi ce ár, De me scôte pe acea érba, Pă koi harori šukár Pe acea valcica frumósa. But tárurea si anzardé; Multe corturi sunt intinse, Numái koi tar maskarál Numai acelu cortu din mijlocu But si anzardi šukár Multu este intinsu frumosu. Pala láté kon besél? Dupa densulu cine siede?

— „Colectiune de poesii vechi.“ Cantece vechi ale poporului romanu. Din psalmii lui Dositeiul mitropolitul. Culegere din poesiile Vacarescilor. I. Baracu, C. Inache. Parisu Momuleanu si Beldimanu. București 1878. Formă 8-vo, 215 pagine. Pretiul numai 50 de bani, in cătu abia potu esi spesele tiparului.

Dara societatea cu ale carei spese s'a tiparită acesta carte, a venit u la ide'a patriotică de a sacrifică din fondurile sale inadinsu, fóra nici-unu scopu de castigă materiale. (Intre noi fia disu, meritulu principale este aci alu dlui Moscu Ascher). Pentru philologi recomandam psalmii, in cari affi cuente si forme grammaticali, de care fugu reactionari moderni, de es. șiediumu, plansemu, feci, au faptu, invetiu (in locu de

*) A se vedé si publicatiunile dlui B. Constantinescu din Colun'a lui Traianu 1877 Nr. 10 et 11.

Morburi de pieptu si plumanii

de ori-ce natură se curéza siguru prin

Allopolu de plante Schneeberg a l. Wilhelm

pregatită după prescrierea medicului, si se capeta de la Franz Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen. Sucul acesta s'a dovedit de bunu pe dorerile de grumazu si pieptu, grippa, ragusie, tusa si trógna. Multi cumpăratori marțurisescu, că unuia sucului acestui-a au a-si multumi somnul plăcutu.

Excellent este sucul acesta, că preservativa pe tempu negurosu si aspru.

In urmă a gustului forte placutu copiilor este folositoriu, celui-ce suferă de plumanii insei, o trebuință; cantaretilor si oratoriilor confra vocei inchise său ragusite, unu midilociu necesarui.

Multine de atestate confirmă cele de susu: Cea mai clara dovédă despre efectul extraordinarul alu acestui sucu este, că cun. de curte de d. prof. Goppeler, rectorul mag. la universitatea c. r. din Vien'a, ilu folosescu cu celu mai bunu succsu in spitalu, precum si la persoane private.

Asemenea s'a afăratu recomandabilu si s'a prescris adesea sucul acesta de multi alti medici indigeni si din strainatate.

Pentru dovedirea celor afirmate reproducem următoare scrisori recunoscătoare:

Testimoniu.

Fiiul meu de siiese ani Franciscu a suferit optu septembrii in tusa magarescă in asia mesură, in cătu me temeam că nu cumu-va se se innee; intru acce'a a slabitu cu totul si a fostu atâtu de debilu, in cătu abia stă pre petioare. Atunci mi-s'a recomandat allopolu de plante de Schneeberg, si multiamita acestui midilociu minutunat, indată după intrebuintarea primei sticle a mai intetatu tuș'a, după a două sticla căută bene afora copilul, a venit u la potere si de atunci e deplinu sanatosu. — Si fectorul meu celu mai mare a scapatu in cătev'a dile, prein midilociul acesta, de o tuș'a mare si ragusie.

Deci cu multiamita siucera estradau acestu testimoniu, pentru curarea rapede si miraculosă a copiilor mei si dorescu că acestu midilociu se devina cunoscutu si folositu in töte partile prein omenește suferindu.

Flatz, 6. Martinu 1855.

Anton Just.

Laurentiu Scheibenreif,

primariu.

Onorate Domnule!

Te rog a-mi mai tramite cătu mai in graba inca 4 sticle den renumitul D-tale Allopolu de plante, după folosirea alorū 2 sticle afu că dorerea de pieptu si gută, pre cumu si respiratiunea scurta se micsorează pre di ce merge, pentru ace'a me-

adresezu astădată de a dreptulu la D-Ta, in spe-

area de a capătă dein celu mai prósperu. Acludu

5 fl. m. c.

Cu tōta stiu'a se subsémna

Heinrich Bock, chirurgu.

Münchret langa Ostrang, 23. Febr. 1859.

Testimoniu medicale.

Allopolu de plante Schneeberg este unu medicament forte usiuritoriu pentru doreri de pieptu, asthma, hecica, tusa, catarru, si este de recomandat in casuri de astfelui de bôle.

Hohenmauth, 25. Ian. 1858. Dr. Feschl.

D-lui L. Cantily, apotecar in Graz.

Onor. D-le! Folosindu in desertu diferite midiloci pe pentru dorerea de pieptu, de carea suferiam greu de 2 ani, am cercat si cu o butelie de allopolu de plante Schneeberg anunciatu de d-ta, care se pôte recomanda pe sigur la toti hemicicli; pentru ca, după intrebuintarea celui-dantai exemplariu amu sentită usiorare, si după ce am mai cercat cu 2 sticle din aceasta medicina minutata, sanataetea mi se restaură pe deplinu. Multiamu si dlu meu, din tota anim'a, remanu alu D-tale servitoriu cu totu obligat.

Graz, 3. Febr. 1857. W. J. Pock.

obiceiu, naravu), cumplitu (in locu de grozavu), óra (ceas), lance simcelosa, genune (primejd), sugarii (prunci mici,) dela sôre lucore cu radia etc.

— „Cursu elementar de Igiena pentru scolare secundare, conformu programei oficiale. Traducere după Henri Perrustel, de C. S. N.— Bucuresci 1878. f. 8-vo micu (Pretiu 2 lei.)

Aci se vedeti „sistema mixta“ gramatica si orthographia de bunu placu! Clima si climatu, lectie si lectiune, genit, dili, fisici, boli, influenti etc. in locu de igienei, dilei, fisicei, bolei, influenței; u finale candu stersu, candu pusu; traiu si apoi traescu (föra i); sănu, si senu, in locu de sinu (sinus), dupu-ce ati adoptat si insinuarea, éra nu insanuare; — abundența si abundanța in acelasiu aliniat; au nu diceti si dv. unda, apele au inundat campiile, éra nu inundat? inoire, inoit; in si nou, au nu sunt aci doi n! — Diferenția forte de pericolosa: De unde vine aici acelui de? Masila, de ce nu curatul romanesc masea? Imbiba, de ce nu sbea, sugere. Dara despre jocarii de acestea cu limb'a, vomu avea ocasiune de a conversa mai desu.

(Va urmă.)

Cursulu monetelor in val. austr.

Vien'a, 21 Decembrie

Galbinii imperat. de auru	fl. 5.60 cr.
Moneta de 20 franci	" 9.35 "
Imperialu rusescu	" 9.30 "
Moneta germană de 100 marce	" 57.80 "
Sovereign englez	" 12. " "
Lira turcescă	" 11. " "
Monete austr. de argintu 100 fl.	" 100.05 "

Cursuri de Bacurești in Lei noi (franci).

20 Decembrie.

Obligationi rurali din 1864 cu 10%	l. 100.25 b.
Imprumutu Oppenheim din 1866 cu 8%	" 103. " "
Obligatione de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	" 97. " "
Creditu fonciariu (hipot) ruralu cu 7%	" 94.75 "
Creditu fonciariu urbana (alu capitalei cu 7%	" 87. " "
Imprumutu municipalu nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	" 98. " "
Fondul de pensiuni (per 300 l. a.) cu 10%	" 180. " "
Actiunile caliloru fer. rom. din	